

מפשיטים את הלקוח: הפצצה שטלטלה את חיי הזנות בצרפת

כחודש אחרי רעידת האדמה ששינתה את יחסי הכוחות בין נשים בזנות ולקוחותיהן במדינה, הן מספרות לוואלה NEWS! על המפץ שחולל החוק להפללת הלקוח. לצד חשש מירידה בהכנסות, הן מקוות לעתיד אחר ויש להן גם מסר לישראל. "אם החוק היה עובר לפני 20 שנה, לא הייתי חיה בגיהנום"

עמית אשל יום שבת, 30 באפריל 2016, 14:15

"אם היו מעבירים את החוק להפללת הלקוח לפני עשרים שנה, לעולם לא הייתי נשארת בזנות. הייתי מוגנת. לא הייתי נחשפת לאלימות, לשדים הזקנים האלה, לא הייתי מכירה את הגיהנום הזה. החיים שלי היו נראים אחרת. אתם בישראל, אל תטעו, תצביעו בעד. אף אחד לא רוצה שיקנו את הבת שלו כדי שתספק שירותי מין, תיאנס, תוכה ותוחפץ. זנות הורסת נשים. גברים קונים נשים הרוסות". את הדברים האלה אמרה לוואלה NEWS! רוזן הישר, בת 59, לאחר עשרות שנים בזנות.

שלושה שבועות חלפו מאז שהאסיפה הלאומית בצרפת הטילה פצצה שאמורה לשנות את המשוואה מאחורי מה שנהוג לכנות בלשון מכובסת, "המקצוע העתיק בעולם". בשבעה באפריל העבירה צרפת את החוק להפללת הלקוח והצטרפה למדינות ספורות שאוכפות צריכה של שירותי זנות. זה לא היה פשוט, עד לאישורו התנהלו מאבקים עזים בין גופים וארגונים שונים במדינה, קבוצות שונות בקהילה הפמיניסטית התפצלו והסנאט אף סירב להעביר אותו בפעם הראשונה. כעת, צרפת מנסה להתרגל למציאות חדשה ולשינוי תודעתי: הלקוחות כבר לא מוגנים מדין, ונשים בזנות מתחילות לחשב מסלול מחדש.

אחד מיסודות החוק הוא ההגנה על נשים בזנות. מעבר לקנסות שיוטלו על ה"צרכנים" – עד 1,500 אירו לעבירה ראשונה ועד 3,500 אירו לעבירה חוזרת – החוק אוסר על העמדתן לדיון, ומי שתבחר לצאת מהתחום תהיה זכאית לקבל סל של שירותי רווחה. עבור מבקשות מקלט או מהגרות שאינן אזרחיות צרפת, יוקצו מקלטים זמניים. מדובר במהפך של ממש - מי שקידם את החוק הזה ותומך בו, מגדיר אותו כ"שינוי מיקום הזרקור": במקום לתקוף רק את סוחריו הנשים, הסרסורים ואת הנשים בזנות – החוק מתייג את הלקוחות כעבריינים. כמו כן, סוגיות של חופש ובחירה עלו לדיון, ויחסי הכוחות הוגדרו מחדש כך שזנות לא מוגדרת עוד כ"שעשוע מפוקפק", אלא כניצול גרידא.

הפגנה בעד החוק להפללת הלקוח בזנות (צילום AP):

לפני כשנתיים יצאה רוזן הישר, שעסקה עד לפני שנים אחדות בזנות והיום פעילה למען זכויות נשים, למסע בן 800 קילומטרים בצרפת. "רציתי שישמעו אותי. רציתי להעלות את המודעות, להגיע למדיה. שאנשים יידעו על האלימות שחוויתי", סיפרה בשיחה עם וואלה NEWS! בכנות חסרת פשרות, הישר מוכנה לגולל את הסיפור שלה ומסבירה שלו חוקק קודם, החוק עוד היה מציל אותה מפני "שדים",

כלשונה, שנהגו לקנות אותה במשך 22 שנה ברחובות צרפת. המסע זכה לתהודה רבה והישר בת ה-59 מסמלת עבור רבים בצרפת את המאבק העיקש למען נשים בזנות.

בילדותה גדלה בצל אביה האלכוהוליסט שחטף אותה מאמה, נאנסה על ידי דודה וכשנישאה בפעם הראשונה חשבה שהעבר מאחוריה. "אבל הוא המשיך לרדוף אותי", סיפרה. "איבדתי את העבודה שלי ונפלתי לזנות בגיל 32, כשהייתי מובטלת תקופה. 'זה רק לחודש', אמרתי לעצמי, אבל נשארתי 22 שנה. נאנסתי ונכוויתי כל כך הרבה פעמים לפני כן, שכשהתחלתי אמרו לי שזה נראה כאילו אני עושה את זה כל חיי. זה היה הגיוני."

הסיפור של הישר לא יוצא דופן. נשים רבות מגיעות לזנות דרך טראומות עבר או כחלק מחיים בעוני ובפשע. לאורך חייהן חונכו כך שלא תהיה להן ברירה אלא למכור את גופן, מאחר ששום דבר אחר בהן לא מספיק טוב. לא השכל, לא הידיים העובדות ולא המילים שלהן. אווה, בת 36 מניגריה, היא אחת מנשים רבות בזנות שהגיעו לצרפת כשנמלטו ממולדתן. אף שהיא הייתה רוצה לעזוב את הזנות, המדינה לא אישרה עדין את בקשת המקלט שלה והיא חוששת לעבוד "בשחור". בזנות, לעומת זאת, אף לקוח לא ילשין עליה. עכשיו, היא והגופים שמסייעים לה מקווים שהחוק יספק לה הגנה מסוימת ויקל עליה לצאת מהמעגל.

"גברים קונים נשים הרוסות". רוזן הישר, שיצאה ממעגל הזנות והפכה לפעילה במאבק למיגורה (צילום: באדיבות המצלמת)

"הדברים האלה קשים והעבודה הזאת מסוכנת. אני רוצה לנקות בתים, לדוגמה. אני לא רוצה לחזור לניגריה", מספרת אווה לוואלה NEWS! דרך ד"ר אולגה גונזלס, אחת מהנשים שמסייעות לה, מאחר שהיא חוששת לדבר ישירות עם התקשורת. גונזלס, דוקטור לסוציולוגיה מאוניברסיטת דידרו, חוקרת בעיקר אוכלוסיות של מהגרים ומרבה לעבוד עמם. בזנות, כך היא מספרת, היקף ההגירה הוא גדול בגלל הסחר בנשים. רשתות הזנות הפכו עם השנים לבינלאומיות, ו"יבוא" נשים ממדינה למדינה הוא תופעה רווחת.

לדבריה, אווה אמנם הגיעה ממצילות של "אלימות חמורה וקשה" בניגריה, אך אינה עומדת בקריטריונים לקבלת מעמד של פליט משום שאיננה מיעוט נרדף שגורש מהמדינה בשל דתו או אמונתו. כעת בוחנים ארגוני הסיוע את האפשרויות שעומדות בפניה, לאחר שהחוק להפלת הלקוח נכנס לתוקף.

ד"ר גונזלס, שמשמשת קול רהוט וחזק עבור נשים רבות בזנות ברחובות צרפת וביערותיה, סיפרה כי כבר בשלושת השבועות מאז שעבר החוק ניכרת ירידה במספר הלקוחות. לדבריה, הלקוחות לא פוחדים מהקנסות כמו מהשינוי התודעתי. "הוא הופך את הלקוח מבלתי נראה – לנראה. הוא שותף פעיל במעגל הזנות", היא הסבירה. הסקרים ברחוב הצרפתי מצביעים על כך שרוב הציבור מעונין לבוא חשבון עם הלקוחות, אבל לא בהכרח בקנסות. כלומר, הענישה הסמלית והמודעות חשובות יותר מהקנסות הכלכליים."

"רוב הנשים בזנות שואפות לשנות את העבודה שלהן". מחכות ללקוחות בעיר ניס (צילום VALERY HACHE/AFP/Getty Images)

שינוי עמוק לא יכול להתחולל מבלי לייצר נזק ולעורר התנגדויות רבות, לפחות בטווח הקצר. אחת מאותן השלכות היא המכה הכלכלית שנוחתת על נשים בזנות עם הירידה בפעילות הלקוחות, בעיקר ברחובות וביערות. "חלה ירידה בתנועת הלקוחות, אבל אין לנשים ליווי מתאים", מסבירה גונזלס. ניתן לייחס זאת לזמן הקצר שחלף, שבו מורגשות ההשלכות הראשוניות של הפללת הלקוח, אך הסיוע הכלכלי לנשים טרם הספיק לחלחל לשטח. רק הזמן יגיד אם אכן צרפת תירתם ותבנה מערך שיצליח לקלוט את אותן נשים.

"המתנגדות העיקריות לחוק הן בעיקר נשים שלא מאמינות שתהיה להן הכנסה אחרת או שאין להן אפשרות לכך – כמו מבקשות מקלט. מעט מהן הן נשים שפשוט מעוניינות להישאר בזנות", הסבירה גונזלס. "עם זאת, רוב הנשים שואפות לשנות את העבודה שלהן ואנחנו צריכים להציע להן אלטרנטיבות בתנאים סוציאליים אחרים."

גונזלס מכירה היטב את טיעון "זכות האישה על גופה", שנועד להצדיק את הבחירה החופשית לכאורה של נשים לעסוק בזנות, אך היא לא מתרגשת ממנו. "יש חשיבות נוספת לגוף. יש גבול למעשים מסוימים, שבו המדינה רואה בהם פרקטיקה שפוגעת בכבוד האדם", אמרה. "סחר באיברים, לדוגמה, אסור על פי חוק בגלל שגם אם מישהו חושב שלגיטימי למכור את האיברים שלו, זו פרקטיקה שפוגעת בכבוד האדם". כמו כן, היא מזכירה מאבק עבר שנוגע לאנשים הלוקים בגמדות, שמפאת חוסר אפשרויות תעסוקתיות נאלצו בעבר לעסוק ב"השלכת גמד", "פרקטיקה בזויה שהייתה נהוגה בקרקסים ובאירועי בידור גדולים. "לבסוף החוק אסר זאת. הגמדים מחו, אף בסופו של דבר הגענו למצב שבו הם יכולים להשתלב במעגלים חברתיים נוספים, כאלה שלא פוגעים בכבוד האדם."

אחת ההשלכות שהנשים חוששות מהן יותר מכל, היא עליה ברמת הסיכון לו הן חשופות. משצריכת זנות הפכה ללא חוקית, ייתכן שהלקוחות שיישארו יהיו המסוכנים יותר, שידרשו להיפגש במקומות מבודדים יותר ובתנאים חשאיים יותר. "שמעתי רבות על הנושא. בכל הנוגע לזנות רחוב, הלקוחות לא באמת יפחדו. ביערות, הנשים עדיין יהוו 'עצירה' עבור נהגים שעוברים שם, ייכנסו למשאיות שלהם ויזרקו בהמשך הדרך", אמרה גונזלס. "השאלה הזו אמנם נותרת בעינה, אבל חשוב להבין שעם או בלי ענישה – זה עדיין המקום הכי פחות בטוח בעולם. רמות התמותה והתחלואה בו הן מהגבוהות בעולם בקרב נשים וטרנסג'נדריות בזנות. עם או בלי הפללת הלקוח, דרגת הסיכון היא עצומה."

יש נשים בזנות שמתנגדות לחוק החדש, בין היתר בשל החשש מפגיעה בפרנסתן (צילום AP):

ד"ר אולגה גונזלס (צילום: באדיבות המצולמת)

הישר מסכימה עם גונזלס, מההיכרות הקרובה שלה עם אותו עולם מסוכן. "מאז עידן האינטרנט, נשים עובדות במקומות דיסקרטיים יותר. בחדרים פרטיים ודירות זנות, לדוגמה. אז הן גם ככה בסכנה גדולה. החוק דווקא יאפשר להן להתלונן במקרים של אלימות כלפיהן", סיפרה. "לא טוב לנשים שאני מכירה ונשאר. הן מודות לי עכשיו."

"זנות חוצה יבשות" היא סוגיה שחזרה על עצמה בכלל השיחות עם הנשים בזנות והפעילות החברתיות בתחום. "יבוא" ו"יציא" הם מושגים שנשמעים פעמים רבות בהקשר של נשים, ורבים בצרפת מעריכים שהסחר יתחיל להתרחק מהמדינה הלא-ידידותית ללקוחות. "ככל שהחוק מתיר יותר, תעשיית המין מעודדת לבוא ולהרוויח כאן, גם בפורנו", מסבירה קלרה קרבונר, פעילה פמיניסטית בצרפת.

"מעגל הזנות הוא מערכת חוצה יבשות, סקסיסטית וגזענית ש'מספקת' נשים בכל גזע וגיל כדי שגברים יצרכו סקס בתשלום בכל עיר על הכדור", היא קובעת. "אני מאמינה שההשלכות בחודשים הקרובים יהיו שסרסורים וסוחרי נשים יימנעו מהגעה לצרפת בהשוואה לשכנות שלנו, שנחמדות יותר אליהם. בגלל זה, צריכה להיות מדיניות בינלאומית בנושא, למשל באיחוד האירופי כולו."

עניין של יבוא ויציא?

"בעוד עשור, החוק כבר יהיה חלק מהתרבות. לאף אחד לא יהיה אכפת מספיק כדי להילחם במערכת על מנת לצרוך שירותי זנות. צעירים ייוולדו ויתחנכו בעולם שבו אסור לקנות נשים"

התמונה החיובית שמציירות הישר וגונזלס לגבי החוק להפלת הלקוח, מעלה את השאלה המתבקשת – למה כל כך קשה להעביר אותו בכל כך הרבה מדינות בעולם?

גונזלס טוענת שכמה מהתפיסות השגויות ביותר לגבי זנות, "מסתדרות היטב עם המערכת", הגברית ביסודה. "למשל, 'זנות היא המקצוע העתיק בעולם', או שלגברים אין שליטה ביצרים שלהם. שינוי ושבירה של המיתוסים האלה יכול להתחולל רק במדינות שבהן יש פמיניזם חזק שתומך בכך."

לטענתה, שבירת המיתוסים תשפיע גם על החינוך במדינה. "שנה מעכשיו אמנם עדיין תהיה זנות, אבל נשים שנפלו קורבן יוכלו לבקש עזרה. ההשפעה האמיתית תהיה בתוך עשור", אמרה הישר. "אז, החוק כבר יהיה חלק מהתרבות. לאף אחד לא יהיה אכפת מספיק כדי להילחם במערכת על מנת לצרוך שירותי זנות. צעירים ייוולדו ויתחנכו בעולם שבו אסור לקנות נשים."

לדברי גונזלס, "היום, צעירים צרפתיים ממעמד ביניים מבקרים בבתי בושת בגבול עם ספרד, לשם מגיעות נשים שנסחרו ממזרח אירופה או כאלה שהיו קורבן לאלומות באמריקה הלטינית. בעולם שבו המדינה לא מוכנה שנשים יהיו אובייקט מיני, פחות צעירים יתמכו בניצול הזה." בסופו של דבר, לטענתה, "יקרה מה שקרה בשבדיה". "ללכת ל'זנות' יהיה משהו שיוטלו עליו סנקציות חברתיות והוא ייתפס כניצול."

"אתם בישראל, אל תטעו, תצביעו בעד"

בינתיים, בישראל, הסוגיה עומדת בפני בחינה מעמיקה. רק החודש הקימה שרת המשפטים איילת שקד צוות שיבחן את אפשרויות היישום שלו והשלכותיו, וחברת הכנסת שולי מועלם (הבית היהודי) ארגנה בחודש שעבר סיור במוקדי הזנות של התחנה המרכזית לרבניות מכלל הקשת הדתית ביהדות. בחינת החוק, יוזמתן של מועלם וח"כ זהבה גלאון (מרצ), תעסוק גם בהשלכות ובסעיפים של מודלים בינלאומיים – בהם החוק הצרפתי. מלבדו, צריכת זנות אסורה גם בשבדיה, נורבגיה, איסלנד ובחלקים מבריטניה.

בפנייה נרגשת לנשים בזנות בישראל, קראה להן הישר להאמין בעצמן ולתמוך בחוק. "תראו אותי. אני בסדר. אני חופשיה ומאושרת. כן, הייתי צריכה בין שלוש לחמש שנים כדי להרגיש שוב יפה, אבל החופש שאותו אני חיה, החופש לבחור בכל יום להישאר בחיים, הוא משהו שלא הייתי מוותרת עליו בעד שום דבר. אני רוצה להישאר חופשיה."